

Шевченко-Перепьолкіна Р.І.

Одеський державний економічний університет, Україна

АКТИВІЗАЦІЯ ФОРМ ТА МЕТОДІВ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В РАМКАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Україна має пріоритетне геополітичне розташування – на перетині давніх шляхів, що з'єднували Схід та Захід. У сучасних умовах – це розташування відіграє значну роль у міжнародних зв'язках молодого держави.

Україна є членом багатьох міжнародних організацій та активно розвиває економічні відносини із сусідніми державами. Сьогодні в більшості регіонів України розроблено відповідні програми, концепції, проекти, змістом яких є наближення до Європейського союзу, активізації транскордонного співробітництва, зокрема на території України створено чотирьох єврорегіонів: «Карпатський єврорегіон», «Буг», «Нижній Дунай» та «Верхній Прут» [5].

Тим не менш, аналіз транскордонного співробітництва, зокрема у рамках єврорегіону «Нижній Дунай», виявив необхідність активізації його форм у напрямку посилення економічних зв'язків та співпраці, адже співробітництво цього регіону в економічному напрямку не є на сьогодні ефективним, що здебільшого зумовлюється стартовими фінансовими можливостями прикордонних районів, як з боку України так і з боку Румунії та Молдови.

Сьогодні багато дослідників приділяє свою увагу проблемам регіонального співробітництва та взаємодії (Долішний М.І., Луцишин П.В., Макагон Ю.В., Пахомов Ю.М. та ін.), однак і тут увага була спрямована більше на політико-соціальні аспекти.

Таким чином, сьогодні потребує подальшого розроблення проблематика посилення економічного співробітництва країн – учасниць єврорегіонів.

Єврорегіони – одна з організаційних форм транскордонних відносин, де у межах своєї компетенції та за згодою центральних державних органів – на базі спеціальних розширених повноважень на міжнародне співробітництво – місцеві органи влади прикордонних областей мають можливість розробляти спеціальні комплексні програми економічної, культурної та гуманітарної взаємодії, реалізувати конкретні транскордонні економічні проекти, вирішувати проблеми зайнятості, інфраструктури, екології.

Специфічною особливістю єврорегіону «Нижній Дунай» є те, що цей прикордонний регіон є периферійним. Сьогодні тут немає ні значного розвитку промисловості, ні розвиненої туристичної галузі; взагалі, українське Подунав'я ще декілька років тому вважалося депресивною територією.

Як зазначає Н. А. Мікула, в основі транскордонної співпраці лежить намагання створити якісні умови проживання населення по обидві сторони кордону, ліквідувати ознаки периферійності, наявності кордону, забезпечити необхідну людині свободу, без якої не можлива реалізація її творчого потенціалу і, таким чином, закласти основу для

створення локального життєвого простору, який може трактуватися як своєрідна і самотуня багатфункціональна урбанізована територія [4]. На цьому шляху що українській, що румунській стороні слід подолати ще багато менталітетних питань та відокремленого ставлення до спільних транскордонних проблем. Це насамперед стосується питань економічного використання спільних (транскордонних) територій, так званої сьогодні у пресі «війни» за вихід у Чорне море (спорудження українського каналу «Дунай – Чорне море» по гірлу Бистре та днопоглиблювальних робіт на Сулінському каналі, побудова Румунією нового каналу, постійні суперечки навколо цих питань), неспроможність зрозуміння економічної вигоди спільної діяльності обох країн, намагання отримати будь-яким чином «перевагу перед сусідами».

Однак, ми впевнені, і практика останніх років це підтверджує, що саме цей євро регіон має усі можливості та здатний стимулювати транснаціональний економічний розвиток і вишукувати прогресивні шляхи вирішення проблем, які виникають у зв'язку з його розміщенням. Адже, минулий період існування євро регіонів виявив позитивні та негативні сторони їх функціонування та показав, що ефективна діяльність євро регіонів спостерігалася лише у випадках наявності спільних проблем, для вирішення яких доцільно було об'єднувати зусилля. На наше переконання, у країн-учасниць євро регіону «Нижній Дунай» таких проблем предостатньо.

Враховуючи "філософію" транскордонного співробітництва – спільна робота країн-учасниць євро регіону повинна починатися етапом виявлення спільних проблем, розробки планів та вибору пріоритетів розвитку і продовжуватися етапом координації реалізації вироблених планів. На сучасному етапі, для євро регіону «Нижній Дунай» процес співпраці поки що виглядає переважно наступним чином: окрема робота кожної сторони в процесі виявлення спільних проблем і вибору пріоритетів, а потім намагання узгодження планів розвитку за окремими заходами.

Тим не менш, специфічні особливості транскордонного регіону зумовлюються: наявністю кордону і усим, що з ним пов'язане; транзитністю території, що впливає на особливості просторового розвитку території (економічної, культурної, політичної підсистем); наявністю спільних природних ресурсів (простору).

Трансдордонне співробітництво почало активно розгортатися у 50-х роках ХХ сторіччя, передусім на німецько-французькому кордоні, для згладжування наслідків ІІ Світової війни. Починаючи з культурних обмінів, створення інформаційних центрів та правничих консультацій, співпраця активізувалася і у економічній сфері.

За своєю суттю трансдордонне співробітництво передбачає різного роду контакти (зв'язки) людей, які, при певних обставинах, зумовлюють появу спільної діяльності [4]. Серед таких зв'язків значну роль мають саме економічні відносини:

Зовнішня торгівля товарами та послугами на прикордонних територіях – формалізовані експортно-імпорتنі відносини на прикордонних територіях.

Виробнича кооперація – співпраця у виробництві товарів, наданні послуг та створенні матеріальних цінностей.

I МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

«Проблеми та перспективи інноваційного соціально-економічного розвитку в умовах глобалізації: регіональний вектор» Ізмаїл - 2012

Спільні підприємства – формування спільних об'єктів в транскордонному просторі відповідно чинного законодавства сторін для виробництва продукції та надання послуг.

Транснаціональні компанії у прикордонних територіях. Спостерігається переважне розміщення підприємств компанії з обох сторін кордону (на невеликій віддалі) з тим, щоб потрапити у різні режими економічної діяльності та, по можливості, в межах транспортних коридорів.

Ефективність транскордонних економічних зв'язків зростає завдяки міжрегіональній кооперації та інтеграції, створенню промислово-фінансових груп та інших форм господарювання. [6].

Таким чином, створення спільних, злиття та у деяких випадках поглинання (регіональний суб'єкт підприємницької діяльності знаходиться в незадовільному стані) існуючих суб'єктів підприємницької діяльності сприятиме активізації транскордонного співробітництва.

Для євро регіону «Нижній Дунай» основними напрямками створення спільних підприємств виступають:

1) створення режиму вільного руху товарів, послуг і капіталів, яке б стимулювало економічні контакти, розширило границі виробничої кооперації й спільних інвестицій у сфері взаємних інтересів та формування інфраструктури бізнесу (мережі й ділових центрів для фінансування й інформаційної підтримки інвестицій в інфраструктурні проекти);

Існують особливо добрі умови для економічної кооперації внаслідок просторової близькості регіонів. Цей специфічний потенціал повинен працювати в інтересах розвитку економічної потужності регіонів, на збереження та створення робочих місць.

Коопераційні можливості є передусім в таких галузях, як переробна та харчова промисловість, сфера послуг, сільське господарство, банківська сфера, індустрія будівельних матеріалів, комунальне господарство тощо. Важливим фактором кооперації є транскордонна співпраця між торговими палатами, іншими економічними об'єднаннями та виставковими організаціями. Перспективним є створення привабливих пропозицій та спільне використання промислових площ (т.зв. кореспондентські виробничі території), митних та безмитних складів, супермаркетів, гіпермаркетів (на прикладі німецько-польського прикордоння), формування матеріально-технічної бази для розвитку гуртової торгівлі.

Важливим елементом співробітництва має стати розвиток логістичної мережі для забезпечення транскордонного руху товарів та послуг для реалізації переваг свого географічного положення, як європейського транскордонного вузла транспортних коридорів.

Перспективними для українсько-румунського прикордоння інноваційними організаційними формами можуть бути інноваційні центри, кластери та технопарки.

1) спорудження спільними зусиллями об'єктів інфраструктури, і в першу чергу, - розширення співробітництва на транспорті;

I МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

«Проблеми та перспективи інноваційного соціально-економічного розвитку в умовах глобалізації: регіональний вектор» Ізмаїл - 2012

Територія України в межах євро регіону «Нижній Дунай» є територією функціонування європейського транспортного коридору № 7, дунайський шлях по Сулінському каналу також відіграє значну роль у європейській транспортній системі. Отже, об'єднання зусиль обох держав щодо забезпечення вільного транспортування пасажирів та вантажів шляхом «Дунай – Чорне море» - є пріоритетом територіального розташування обох держав та має значний економічний потенціал.

В цьому напрямку вже зроблені деякі важливі кроки, зокрема вже існують два проекти побудови паромних переправ «Ізмаїл – Тульча» та «Орлівка – Ісакча». Однак, поки що вони залишаються лише на папері.

Нагальна потреба існує у відновленні та побудові автомобільних доріг. Мережа доріг з міжнародним статусом буде створювати передумови для розвитку доріг державного та регіонального значення. Модернізація доріг у регіоні покликана покращити доступ до важливих міжнародних коридорів для транзитного руху, підвищити проникливість кордонів, а також налагодити комунікаційні зв'язки між державами.

2) співробітництво в технологічному відновленні машинобудівних підприємств відповідно до вимог світового ринку;

Машинобудівна галузь у рамках території євро регіону сьогодні зазнає занепаду, але саме ця галузь є пріоритетною і для сільського господарства, і для подальшого технологічного розвитку регіону.

3) розвиток співробітництва в області АПК (у т.ч.- шляхом виробництва техніки для фермерських господарств);

Співробітництво у цій сфері повинно бути пов'язано із спільною виробничою діяльністю у розвитку сільськогосподарського виробництва і переробки сільськогосподарської продукції. Слід зазначити, що одним із головних стратегічних пріоритетів сусідніх держав є реструктуризація сільського господарства, направлена на підвищення конкурентоздатності його продукції, яку необхідно експортувати у Росію та Західну Європу, враховуючи сприятливі умови співпраці з цими країнами.

Співробітництво в агропромисловому виробництві можна розвивати у наступних напрямках:

- створення спільних підприємств по вирощуванню сільськогосподарської продукції (наприклад цукрового буряка, ріпака тощо) з використанням новітніх, в т.ч. українських технологій;

- створення спільних підприємств-наукових центрів щодо удосконалення технологій ведення садівництва, розведення тварин та створення рибопитомників;

- організація спільного виробництва машин і обладнання для механізації технологічних процесів.

4) співробітництво в розвитку харчової й переробної промисловості;

Як ми вже зазначали, території країн-учасниць євро регіону «Нижній Дунай» є периферійними територіями, на яких традиційно є розвиненим сільське господарство, але сьогодні для сталого економічного розвитку на цих територіях не тільки необхідно вирощувати сільськогосподарську продукцію, але і переробляти її у відповідності до

сучасних технологій. І цей напрямок є одним з пріоритетних для інвестування, адже, за нестачі коштів більшість переробних заводів на цій території чи збанкрутували, чи працюють неефективно (прикладом є і Ізмаїльський консервний завод, і Рибозавод та ін.).

б) туризм та рекреація.

Важливим напрямком розвитку ТКС є сфера туризму, розвиток якої пов'язаний із добре збереженим природним середовищем та різноманітною національно-культурною спадщиною, що характерно для Придунайського регіону.

Реалізація цих напрямів можлива лише за умови функціонування інституцій, сформованих у результаті кооперування у фінансовому секторі (спільних банків, інвестиційних фондів, бірж, фінансово-промислових груп, розрахунково-клірингових палат) [6].

Економічний благоустрій потребує створення механізмів фінансування та фінансового страхування послуг та завдань що надаються й реалізуються. Це завдання може бути досягнене шляхом створення фонду реструктуризації євро регіону «Нижній Дунай» і заснування банку – спільного підприємства.

Напрямами діяльності банку повинні бути: стимулювання економічної діяльності, особливо тієї, що ставить собі за мету розвиток євро регіону «Нижній Дунай»; підтримка структурних змін; створення й оновлення технічної інфраструктури; забезпечення безперебійного і безпечного товарообороту між регіонами; забезпечення валютних вкладів підприємств; створення можливості для західних підприємців безпечного вкладу капіталу і вивозу прибутку; короткострокове кредитування комерційних платежів; довгострокове кредитування інвестицій у країнах євро регіону.

З боку держав (України, Румунії, Молдови) також необхідна організація інформаційної підтримки економічного транскордонного співробітництва.

Покращення інформаційного забезпечення розвитку українсько-румунсько-молдавської транскордонної співпраці повинне охопити: збір та обмін інформацією про економічний, науковий і культурний потенціал прикордонних територій; випуск інформаційних довідників; обмін торговою та бізнесовою інформацією про підприємства, товариства, фірми й комерційні центри, що розміщені на транскордонній території; розробку автоматизованих інформаційних систем, програмного забезпечення для підтримки та оновлення баз даних про сучасний стан прикордонних територій на основі спільних форматів даних і форматів обміну цими даними між країнами євро регіону; всесторонній обмін інформаційним матеріалом, методичною літературою, передачею досвіду та навчання персоналу для роботи у структурах, які задіяні в міждержавних зв'язках.

З огляду на те, що ділову інформацію поділяють на спеціальну (про конкретні товари/послуги або про конкретні юридичні/фізичні особи) та фонову (статистична про стан та тенденції розвитку в країні/регіоні, в галузі, на окремому ринку; про наявність об'єктів інфраструктури; інформація про інституційну структуру, в т.ч. про правове забезпечення), інформаційна підтримка повинна полягати у:

1. Формуванні та поширенні фонової інформації

2. Створенні умов для проведення ефективного обміну спеціальною інформацією між суб'єктами транскордонного співробітництва та зовнішньоекономічної діяльності.

Завдання інформаційного забезпечення транскордонного співробітництва полягають у: стимулюванні розвитку інформаційної інфраструктури, особливо, прикордонних та транскордонних територій, яке передбачає створення правових, економічних, технічних умов для проведення ефективного інформаційного обміну між суб'єктами транскордонного співробітництва; інформуванні бізнесових кіл та населення щодо питань транскордонного співробітництва та забезпеченні зворотного зв'язку.

Для підвищення ефективності інформаційної підтримки бізнесу необхідні системна інтеграція інформаційних технологій бізнесу, створення єдиного інформаційного простору ділового співробітництва, що представляє собою сукупність баз і банків даних ділової інформації, технологій їхнього ведення і використання, телекомунікаційних систем і мереж, що функціонують на основі єдиних принципів і загальних правил, які сприяють розвитку підприємництва і соціально-економічних систем.

Таким чином, активізація транскордонного співробітництва буде можлива при наявності державної підтримки у сфері інформаційного та фінансового забезпечення співпраці бізнесових структур та наявності інтеграційних процесів (створення спільних, злиття існуючих) суб'єктів підприємницької діяльності країн-учасниць євро регіону у визначених напрямках економічного розвитку.

Література:

1. Дзись, Г. Структурная перестройка экономики Украины / Г. Дзись // Экономика Украины.-1994.-№ 6.-С. 17-25.
2. Луцишин, П.В. Європейське транскордонне співробітництво: сутність і структура / П.В. Луцишин, Н.П. Луцишин // Український географічний журнал.-1998.- № 2.- С. 41 - 44.
3. Макагон Ю.В. Форми та напрямки міжрегіонального трансграничного економічного співробітництва [Монографія] / Ю.В. Макагон, В. І. Ляшенко – Донецьк: В-во ДНУ, 2002. – 272 с.
4. Мікула, Н. А. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво: [Монографія] / Н. А. Мікула – Львів: ІРД НАН України, 2004. – 395 с.
5. Пахомов, Ю. М. Національна економіка в глобальному конкурентному середовищі / Ю. Пахомов, Д. Лук'яненко, Б. Губський- К.: Україна.-1997.- 230 с.
6. Регіональна політика та механізми її реалізації / За ред. М. І. Долішнього.– К.: Наук. думка, 2003.– 504 с.

Еврорегіон Нижній Дунай: коротка інформація

До складу еврорегіону « Нижній Дунай» входять Одеська область (Україна), повіти Галац, Тульча, Бреїла, (Румунія), райони Кагул та Кантемір (Республіка Молдова).

Еврорегіон “Нижній Дунай” є одним з найбільших еврорегіонів. Він займає площу у 53,55 тис. км² та налічує близько 4 млн. населення.

Адміністративно-територіальна одиниця	Територія, тис. км ²	Населення, тис. осіб
Одеська область	33,3	2394,7
повіт Галац	4,6	619,55
повіт Тульча	8,49	265,34
повіт Бреїла	4,76	373,17
район Кагул	1,5	119,2
район Кантемір	0,9	61,3
Загалом	53,55	3833,260